

A BÓDULT ÁLLAPOTBAN TÖRTÉNŐ ELKÖVETÉS KRIMINALIZÁLÁSA*

Madai Sándor¹

A büntetőjog szerepe a XX. század második felétől vált egyre hangsúlyosabbá a kábítószer-használathoz kapcsolódó társadalmi problémák kezelésében. Ebben az időszakban a kábítószerrel összefüggő súlyosabb jelenségek – különösen a kereskedelmi célú vagy terjesztési tevékenységek – kriminalizálása világszinten a büntetőpolitikai beavatkozás középpontjába került. A nemzetközi közösség túlnyomó része egységesen ítéli meg az ilyen típusú magatartásokat, amelyeket jogellenes cselekményként kezel, és amelyekkel szemben a büntetőjogi szankciók alkalmazása legitim és szükséges eszköznek tekinthető. Ezzel szemben a kábítószer-fogyasztáshoz kapcsolódó jogalkotási és jogalkalmazási gyakorlat jelentős eltérést mutat nemzetközi viszonylatban, s e kérdéskör továbbra is élénk társadalmi és szakpolitikai diskurzus tárgyát képezi – napjainkban különösen a kannabisz használatának dekriminalizációja vagy legalizációja kapcsán. Ezidáig nem alakult ki egységes nemzetközi álláspont arra vonatkozóan, hogy a kábítószer-fogyasztással szemben indokolt-e a büntetőjogi eszköztár alkalmazása. A kriminalizáció esetén annak pontos terjedelméről, illetőleg a szankcionálás jellemzőiről szintén jelentős szemléletbeli eltérések figyelhetők meg a különböző államok büntetőjogában.²

A kábítószer-fogyasztás teljes mértékű és korlátozás nélküli legalizálása nem vált széles körben elfogadott szemléletté a világ országaiban. Jelenleg az egyes országok túlnyomórészt a fogyasztás visszaszorítására és a káros következmények minimalizálására összpontosítanak, amelyekben gyakran a tilalmi intézkedések és az ártalomcsökkentés együttes alkalmazása dominál. A legtöbb jogrendszer a kábítószer-használatot a birtoklás tényén keresztül vagy önálló magatartásként szankcionálja, és büntetőjogi, közigazgatási, rendészeti vagy egészségügyi eszközökkel szabályozza. Ismert ugyanakkor az is, hogy a kábítószer-használatból eredő egészségügyi és szociális problémák nemcsak az érintett egyéneket, hanem az egész társadalmat sújtják.³

* DOI 10.21867/KjK/2025.3.1.

¹Prof. Dr. Madai Sándor, tanszékvezető egyetemi tanár, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék.

² Word Drug Report, ENSZ, 2025, 65-67. Elérhető: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR_2025/WDR25_B1_Key_findings.pdf (2025. 10. 07.)

³ International Approaches to Drug Law Reform, Edinburgh, 2021. Elérhető: <https://www.gov.scot/binaries/content/documents/govscot/publications/research-and-analysis/2021/03/international-approaches-drug-law-reform/documents/international-approaches-drug-law-reform/international-approaches-drug-law-reform/govscot/%3Adocument/international-approaches-drug-law-reform.pdf> (2025. 10. 10.)

1. A hazai szabályozás újabb iránya

Az Országgyűlés 2025. április 14-én fogadta el az Alaptörvény tizenötödik módosítását. E módosítás egyik eleme, hogy a XX. cikk (3) bekezdése megállapítja: „Magyarországon a kábítószer előállítása, használata, terjesztése, népszerűsítése tilos.” Az e tilalomhoz kapcsolódó indokolás szerint: „számos országban a kábítószerrel kapcsolatos liberális politikák nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Helyenként súlyos társadalmi problémákat eredményeztek, például a közbiztonság romlását és a közterek élhetőségének csökkenését. Magyarország ezzel szemben a saját kulturális és társadalmi értékei alapján határozza meg drogpolitikáját, és az Alaptörvény módosításával megerősíti, hogy a kábítószeresek előállítása, használata, terjesztése, népszerűsítése nem egyeztethető össze a társadalmi jóléttel és a közérdekkel. A kábítószeresek előállításának, használatának, terjesztésének, népszerűsítésének alkotmányos szintű tilalma egyértelművé teszi, hogy Magyarország a közegészség, a közbiztonság és a jövő generációinak védelme érdekében határozottan fellép a drogok legalizálásával szemben. Az állam ezzel világos jogi alapot teremt a szigorú szabályozásra és a megelőzésre irányuló intézkedések hatékony végrehajtására.”⁴

A fenti alaptörvényi deklarációhoz kapcsolódóan megindult a több törvény módosítására irányuló folyamat, amely a kábítószer előállításának, használatának, terjesztésének, népszerűsítésének tilalmával összefüggő törvénymódosításokról szóló T/11401. számú törvényjavaslatban, majd elfogadását követően a 2025. évi XIX. törvényben öltött testet.

A jogalkotó döntése alapján – egyebek mellett – egy új körülmény is bekerült a Büntető törvénykönyvbe: az adott magatartás bűncselekménynek minősül, illetőleg súlyosabban büntetendő, ha „úgy követik el, hogy hogy az elkövető a cselekményt megelőzően – annak elkövetésével összefüggésbe hozható módon – kábítószer fogyasztott.” Ez minősített esetként a 160. § (2) bekezdés m) pontjába (emberölés), a 164. § (4) bekezdés d) pontjába (könnyű testi sértés), valamint a 164. § (6) bekezdése f) pontjába (súlyos testi sértés), a 371. § (2) bekezdés b) pont bc) alpontjába (rongálás) szerepel. Tartalmát tekintve új alapesetet jelent a nevesített fordulattal történő elkövetés a garázdaság (339. § (1a) bekezdés), valamint a rendbontás (340. § (2a) bekezdés) és a jármű önkényes elvétele (380. § (1a) bekezdés) kapcsán.

Érdekes ugyanakkor, hogy magának a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményi körnek a minősítési rendszerében nem szerepel a fent említett minősített eset. Természetesen az külön kutatást érdemelne, hogy mennyire tekinthető tipikusnak (vagy legalábbis gyakorlatban jelentőséggel bíró esetnek),

⁴ A T/11152. számú törvényjavaslat 5. cikkéhez fűzött részletes indokolás.

hogyan a kábítószerrel kapcsolatos magatartásokat a vizsgált eset szerint, – feltételezeten helyes értelmezésének megfelelő körülmények között – követik el. Mert hát elvi síkon nem lehet kizárni, hogy például a kábítószer birtoklását úgy kövessék el, „*hogyan az elkövető a cselekményt megelőzően – annak elkövetésével összefüggésbe hozható módon – kábítószerrel fogyasztott*”. Vélhetően itt már a kábítószerrel kapcsolatos deliktum magában hordozza annak az adott körülmény fennállásával történő megvalósítására vonatkozó büntetéssel fenyegetettségét is.

Az általános indokolás szerint: „*a kormány zéró toleranciát hirdetett a kábítószer ellen. A tudatmódosító szerek terjedése egyre több embert, egyre fiatalabb korosztályt, már a gyermekeket is veszélyeztet. A kábítószer köztudottan súlyosan károsítja az egészséget, megöli az embereket, családokat tesz tönkre, bűncselekményekhez, balesetekhez, a közbiztonság általános romlásához, valamint tragédiákhoz vezet. Ezért cél a kábítószer és az illegális tudatmódosító szerek használatának, terjesztésének és népszerűsítésének teljes felszámolása.*” Az új körülmény kapcsán a részletes indokolás a következőket tartalmazza: „*a kábítószer-fogyasztás, illetve az ahhoz szükséges anyagi javak jogellenes előteremtését célzó bűnelkövetés szigorúbb szankcionálása érdekében a törvény az illegális tudatmódosítószerekhez kapcsolódó újabb minősített esetekkel egészíti ki a módosult tudatállapot fennállása alatt, illetve az anyagi fedezet jogellenes megteremtése érdekében tipikusan elkövetni szokásos bűncselekmények körét, egyes esetekben a szabálysértési alakzatot bűncselekményi tényállássá „felminősítő” körülményként nevesítve a kábítószerrel és az illegális tudatmódosító szerekkel összefüggésben megvalósuló elkövetést.*”

2. Konceptcionális párhuzam?

Amennyiben a büntetőjogunkban párhuzamot keresünk a jelenlegi elképzelés mentén, úgy logikusan és kézenfekvően adja magát az ittas állapotban történő elkövetés. A Büntető törvénykönyv az ittas járművezetés bűncselekménye kapcsán rendeli büntetni magát az ittasság tényét. Utalunk kell még a köteleességszegés szolgálatban levő bűncselekményre is, ahol már önmagában a szeszes ital fogyasztása – meghatározott tényállási elemek mellett – képez bűncselekményt. Az előbbi vonatkozásában utalunk kell a Btk. 18. §-ára, amely kizárja a kóros elmeállapottal kapcsolatos szabályok alkalmazását abban az esetben, ha az elkövető a bűncselekményt önhibájából eredő ittas vagy bódult állapotban követi el. Kiindulásként vizsgáljuk meg a szabály érvényesülési lehetőségét a fent említett új körülmény kapcsán. Amennyiben a bűncselekmény elkövetője önhibájából fogyaszt kábítószerrel és később a fogyasztással összefüggésbe hozható módon valósítja meg a deliktumot, akkor a 18. §

értelmezéséből levezethető, hogy felel az adott bűncselekmény megvalósításáért, annak alap- vagy minősített esetéért. Abban az esetben viszont, amennyiben nem önhibából fogyasztott kábítószer, majd követett el bűncselekményt, úgy a kóros elmeállapota vonatkozó szabályok alkalmazásának nincs jogszabályi akadálya. Persze az már a gyakorlat oldaláról jelentkező, kiindulóponti kérdést vet fel, hogy ennek a hihető alátámasztása miként lehetséges? Kétségtelen ugyan, hogy a felelősséget megalapozó körülményeket is a vádlónak kell bizonyítania, ugyanakkor a terhelti szavahihetőség kérdése már a jogalkalmazás mérlegelési körébe tartozik, s el nem fogadása esetén csupán célszerű védekezésnek tekinthető.

3. A módosult tudatállapot értelmezésének nehézségei

A jogpolitikai célkitűzést látni véljük az új nevesített körülmény mögött, az nem is vitatható, ugyanakkor a jelenlegi megfogalmazás komoly értelmezési kérdéseket is felvet. A normaszöveg értelmezéséhez talán segítséget nyújthat az indoklás, amely szerint „módosult tudatállapot fennállása alatt” történő elkövetéshez kapcsolódik az új körülmény.⁵

Ezzel összefüggésben szükségesnek tűnik utalnunk arra, hogy a kábítószeres neurobiológiai hatásukat elsősorban az idegsejtekre gyakorolt közvetlen befolyás révén fejtik ki, amely az agyi neurotranszmissziós folyamatokban idéz elő kémiai változásokat. E szerek spektruma rendkívül széles, és az általuk kiváltott pszichoaktív hatások intenzitása és minősége számos tényezőtől függ. Meghatározó szerepet játszik például az alkalmazott szer, az elfogyasztott mennyiség, a hatóanyag koncentrációja, illetve a szer kémiai tisztasága. Ezek túlmenően ugyanakkor szerepet kapnak az egyéni neurofiziológiai különbségek – mint például a genetikai jellemzők, a metabolikus sajátosságok és a pszichés állapot –, amelyek szintén jelentős mértékben befolyásolják az adott anyag által kiváltott hatásokat. Ezekre figyelemmel tehát a pszichoaktív szerek által okozott neurológiai hatás nemcsak az alkalmazott szertől, hanem a szervezet egyéni reakcióitól is függ. Ennek következményeként a szerhasználatból eredő tudatmódosító hatások előzetes és általános jellegű becslése megbízható módon nem lehetséges még akkor sem, ha azonos típusú és hatóanyag-tartalmú szerek kerülnek alkalmazásra. A pszichoaktív szerek hatásmechanizmusának komplexitása tehát a szerhasználat kimenetelét kiszámíthatatlanná teszi.⁶

A bódító hatás tehát egyénenként eltérhet, azonban bizonyos sajátos, megváltozott tudatállapotot eredményez, melynek a külvilágban is megjelenő egyik sajátossága, hogy az érintett fizikai és mentális értelemben egyaránt korlátozott kontrollt gyakorol saját viselkedése felett. Ennek

⁵ A T/11401. számú törvényjavaslat indokolása (12-13. §, 20-26. §)

⁶ Tölgyes Tamás (2015): *Pszichofarmakológia a klinikumban*, PPKE BTK, Budapest, 5-20.

következményeként reális veszélyt jelent, hogy azok a belső korlátok, amelyek a tiszta tudattal rendelkező egyéneket visszatartják társadalmilag nem kívánatos magatartásoktól, a szerhasználat hatására módosulnak vagy teljesen leépülnek. Ennek értelmében megalapozatlan kijelentés, hogy a fogyasztói típusú magatartások kizárólag az egyéni szférára korlátozódnak. A fogyasztás jellemzően szociális közegben manifesztálódik, amelynek nem csupán a szerhasználatban érintett személyek képezik részét. Ellenkezőleg: a fogyasztói magatartás a közösségi életvitelre gyakorolt káros hatásán keresztül (például a szer beszerzésével összefüggő bűncselekmények elkövetése, a fogyasztói életvitel kiskorúak előtti érzékelhetővé/láthatóvá válása), közvetlenül korlátozhatja a fogyasztásban nem érintett emberek biztonságérzetét, cselekvési szabadságát, kiskorúak esetében pedig akár egészséges fejlődésüket is.⁷

A törvény unikálisan megfogalmazott szövege vélhetően azt a kritériumot határozza meg – a kauzalitásra utaló megfogalmazásból következően –, hogy okozati összefüggés megléte szükséges („összefüggésbe hozható módon”). Ez talán azt jelenti, hogy az új körülmény csak abban az esetben róható az elkövető terhére, ha magának a cselekménynek a kiváltó oka is a kábítószer hatása alatt állás volt. Vagyis, ha az elkövető nem állt volna ilyen tudatmódosító szer hatása alatt, úgy nem valószínű, hogy a bűncselekményt. Amennyiben egy kicsit jobban elmélyedünk ennek dogmatikai hátterében, az is felmerülhet bennünk kérdésként, hogy annak a vizsgálata szükségessé válik-e majd, hogy tiszta tudatú állapotban is elkövette volna-e az elkövető a bűncselekményt? Megítélésünk szerint a megfogalmazásból következően csak ezen vizsgálódást követően tudunk megnyugtatóan választ találni a jogalkotó által meghatározottakra. Ugyanakkor ezzel fel is adja a leckét a jogalkotó, hiszen mennyi lehet az esélye annak, hogy a terhelt arra a kérdésre, hogy tiszta tudatú állapotában elkövette volna-e a bűncselekményt, igenlő választ adjon. Persze érdekes gondolatkísérlet következhetne ebből a válaszból, mivel, ha igen a válasz, akkor elvileg nem hozható összefüggésbe az elkövetéssel a módosult tudatállapot (...).

A normaszöveg alapján tehát két irányú vizsgálódás látszik szükségesnek: egyfelől szükséges azt vizsgálni majd, hogy azon tényállások elkövetése esetén, amelynél az említett új körülmény megjelenik, állt-e az elkövető az elkövetéskor kábítószer hatása alatt; másfelől ugyanakkor azt is vizsgálni kell, hogy a kábítószer hatása alatt álló személy – például akivel szemben biztonsági őrizetet rendelnek el, de nincs összefüggésbe hozva bűncselekmény

⁷ Lévay Miklós – Ritter Ildikó (2016): Az alkoholfogyasztás, a kábítószer-probléma és a bűnözés összefüggései. In: Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Lévay Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Wolters Kluwer, Budapest, 518-552. és Barabás A. Tünde (szerk.) (2023): *Alkalmazott kriminológia*, Budapest, Akadémiai Kiadó – Ludovika Egyetemi Kiadó, 487-491. A hazai, rendszerváltásig tartó időszakra vonatkozóan alapvető jelentőségű műként lásd: Lévai Miklós (1992): *Kábítószeres és bűnözés*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

elkövetésével – nem valósított-e meg olyan deliktumok, amelynél ez a körülmény megjelenik.

Amennyiben az indoklásra tekintünk ismét, további kérdésként válaszolandó meg a gyakorlat által például az is, hogy miként értelmezhetjük a módosult tudatállapotot? Vajon már egy csekély mennyiségű tudatmódosító szer elfogyasztását követően is ilyen állapotban lehet valaki? Vagy szükséges az, hogy személyiségéből teljesen kivetkőzött mivoltában valósítsa meg a cselekményt? Szintén nem mehetünk el mellett a tény mellett sem szó nélkül, hogy amennyiben a gyakorlat tényleg az indoklásban megfogalmazott koncepciót követve fog alakulni, prognosztizálhatónak tűnik, hogy hasonló értelmezési problémákba fogunk ütközni, mint a járművezetés bódult állapotban bűncselekményének jelenlegi szabályozásának alapján felmerülő gyakorlati nehézségek. Tekintettel azonban a jogalkotói törekvésre, pillanatnyilag úgy tűnik, hogy nincs jobb megoldás. A bódult állapotra utalás ugyanakkor valóban problémás megítélésű a gyakorlatban bódult állapotban elkövetett jármű vezetés vonatkozásában is, mivel – szemben az ittassággal – nem köthető objektív értékhez, „a jogalkalmazás pedig a tényállással kapcsolatos minősítés megállapításakor a bódult állapotra vonatkozó bizonyítástól”⁸ nem tekintet el. A „kapcsos” kommentár szerint „lényegesen nagyobb gondot okoz a bódult állapot bizonyítása, mint az ittas állapoté ... igen sokféle bódult állapotot előidéző szer létezik”⁹, míg egy másik kommentár szerint: „e kérdés szakkérdés, mellyel összefüggésben a szakértői bizonyítás nem mellőzhető.”¹⁰ A normaszöveg konkrét tartalmától függetlenül, úgy tűnik, hogy a jogalkotói célkitűzés – a büntetőjogi értelemben vett kábítószernek minősülő anyagok hatása alatt történő elkövetés szabályozása – sem kerülheti el ezt az utat. Az pedig különös optikát adhat a kérdésnek, hogy számos gyógyszer is bír tudatmódosító hatással, s egyáltalán nem biztos, hogy szakértői módszerekkel megkülönböztethető hatásuk a kábítószerekétől. Különösen érdekes kérdést vethet fel ez abban az esetben, hogy ha az egyébként kábítószernek minősülő hatóanyagot tartalmazó gyógyszer és azt legálisan fogyasztotta az elkövető. Az egész kérdéskör vizsgálatához tulajdonképpen olyan szakértői bizonyítás tűnik szükségesnek, mint a korábban már említett járművezetés bódult állapotban nevű bűncselekmény kapcsán kialakult gyakorlatban. Megjegyzendő ugyanakkor az is, hogy a bódult járművezetéshez képest mégis nehezebb helyzetben lehet majd jogalkalmazás, tekintettel arra, hogy a vizsgált körülménnyel rendelkező cselekményeknél nem mindig kerül sor tettenérése,

⁸ Miniszteri indoklás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.

⁹ Kónya István (Szerk.) (2022): Magyar büntetőjog I-IV. Kommentár a gyakorlat számára - Negyedik kiadás. ORAC, Budapest.

¹⁰ Belovics Ervin - Polt Péter (szerk.) (2021): *A Büntető Törvénykönyv kommentárja*, HVG-ORAC, Budapest.

szemben a bódult járművezetéssel, ahol az eljárás alapját tipikusan a tettenérés szolgáltatja. Ennek jelentősége pedig a kábítószeres metabolizmusával függ össze; elképzelhető ugyanis, hogy amire a mintavételre kerülne sor, addigra a szer kiürülhet a szervezetből, esetlegesen ugyan kimutatható a korábbi szervezetbeli jelenléte, de annak hatása már nem igazolható orvosszakértői módszerekkel sem.¹¹

4. A kábítószer vajon mi?

A fentiekén túl egy további fontos kérdésre is utalnunk kell. A kábítószer – mint a nevesített körülményben szereplő fogalom – törvényi definícióját is megváltoztatta a jogalkotó 2025 nyarán, s egy új, két elemből álló meghatározás került be a Btk. értelmező rendelkezései közé. Eszerint „*e törvény alkalmazásában kábítószer a 78/2022. (XII. 28.) BM rendelet 1. mellékletében a kábítószeres 1. vagy 2. jegyzékén szereplő anyag, 2. mellékletében a pszichotróp anyagok 1. vagy 2. jegyzékén szereplő anyag, valamint 3. mellékletében meghatározott anyag. A 160. §, a 164. §, a 184. §, a 339. §, a 340. §, a 365. §, a 366. §, a 370. §, a 371. § és a 380. § alkalmazása szempontjából kábítószernek minősül továbbá a bódult állapot előidézésére alkalmas, nem emberi fogyasztásra szánt anyag, ideértve a más szer hozzáadásával vagy szerkezete átalakításával előállított anyagokat, illetve a más tudatmódosító szereket is.*”¹²

A definíció első mondata egyértelműnek tűnik, ugyanakkor a második mondat számos értelmezési lehetőséget rejt magában, így felmerül az is, hogy például az alkohol beleértendőnek tekinthető-e? Ha a jogalkotó korábbi szemléletét vesszük alapul (pl. járművezetés ittas állapotban vagy járművezetés bódult állapotban szerinti különbségtétel két, önálló deliktumban), akkor az alkohol a fogalom értelmezési körén kívül esőnek tűnik. Ugyanakkor, ha a „*más tudatmódosító szereket is*” fogalmi elemet vesszük alapul, akkor az alkohol is alkalmas a módosult tudatállapot kiváltására. Ebben az esetben viszont az a kérdés, hogy „*a bódult állapot előidézésére alkalmas, nem emberi fogyasztásra szánt anyag, ideértve*” kritériumrendszer kizárólag a nem emberi fogyasztásra szánt anyagokra vonatkozóan jelöli meg a fogalomban ezután következő anyagokat vagy az *ideértve* fordulatra figyelemmel kiterjeszti más, emberi fogyasztásra vonatkozó szerre is a kábítószer fogalmát. Valószínűleg ezekre a kérdésekre – ha a jogalkotó módosítást nem eszközöl –, a gyakorlat kénytelen megadni valamilyen formában a választ.

¹¹ Tóth Réka Anita - Törő Klára - Weiczner Roland (2023): Módszertani ajánlás. A járművezetés bódult állapotban bűncselekmény orvosszakértői véleményezésének egyes kérdéseiről, *Belügyi Szemle* 2023/7. szám, 1144-1148.

¹² Btk. 459. § (1) bek. (1a) pont.

A fenti értelmezési kérdésekből kiindulva, fel kell hívnunk arra a figyelmet, hogy az egyértelműen meghatározott normaszöveg nagyban segíti a jogalkalmazást; de szintén nem lehet elvetendő – sőt kifejezetten a normakoherenciát segítően elő – ha egyszerűen a „bódult állapotban” történő elkövetést rendelné büntetni a jogalkotó. Ezzel egyfelől a büntetőjogban már bevett fogalmat használnánk, s az azzal kapcsolatban már kialakult elméleti és gyakorlati megfontolások irányadóak lehetnek volna az újabb körülmény kapcsán is; másfelől talán pontosabban kifejezte volna a jogalkotó célkitűzését. Persze a fent említett nehézségeket ezzel sem kerülhetjük el. A jövőbeni kodifikációs és értelmezési irányoknak tehát kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a jogintézmény pontosítására, annak érdekében, hogy a büntetőjog megtarthassa legitimációs alapját és garanciális szerepét.

Források jegyzéke:

- Barabás A. Tünde (szerk.) (2023): *Alkalmazott kriminológia*, Budapest, Akadémiai Kiadó – Ludovika Egyetemi Kiadó, 487-491.
- Belovics Ervin - Polt Péter (szerk.) (2021): *A Büntető Törvénykönyv kommentárja*, HVG-ORAC, Budapest.
- Kónya István (Szerk.) (2022): Magyar büntetőjog I-IV. Kommentár a gyakorlat számára - Negyedik kiadás. ORAC, Budapest.
- Kovács Gábor - Gergely Péter - Kosztya Sándor - Kozma Zsolt - Simon Gábor - Szabados György - Tóth Réka Anita - Törő Klára - Weiczner Roland (2023): Módszertani ajánlás. A járművezetés bódult állapotban bűncselekmény orvosszakértői véleményezésének egyes kérdéseiről, *Belügyi Szemle* 2023/7. szám, 1144-1148.
- Lévai Miklós (1992): *Kábítószeres és bűnözés*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- Lévai Miklós – Ritter Ildikó (2016): Az alkoholfogyasztás, a kábítószer-probléma és a bűnözés összefüggései. In: Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Lévai Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Wolters Kluwer, Budapest, 518-552.
- Tölgyes Tamás (2015): *Pszichofarmakológia a klinikumban*, PPKE BTK, Budapest, 5-20.
- Word Drug Report, ENSZ, 2025, 65-67. Elérhető: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR_2025/WDR25_B1_Key_findings.pdf (2025. 10. 07.)

- International Approaches to Drug Law Reform, Edinburgh, 2021, 11-22.
Elérhető:
<https://www.gov.scot/binaries/content/documents/govscot/publications/research-and-analysis/2021/03/international-approaches-drug-law-reform/documents/international-approaches-drug-law-reform/international-approaches-drug-law-reform/govscot%3Adocument/international-approaches-drug-law-reform.pdf> (2025. 10. 10.)